

Barraca del torrent Fondo

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Bosc de l'Escletxa
Alçada: 298

Coordenades:

Latitud: 41.62546
Longitud: 1.88506
UTM Est (X): 407123
UTM Nord (Y): 4608793

Classificació

Número de fitxa 08053 - 460
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Malgrat tenir encara la coberta, l'esbombament del mur cap a l'interior fa pensar en el seu enfonsament parcial a curt termini.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A0080003900000X
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 08/04/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al vessant dret del rasot de l'Escletxa, en el bosc que porta el mateix nom. S'hi accedeix des del Viladoms, en direcció a la Farinera. Un cop travessat el pont de la línia del ferrocarril, cal agafar el trencall que hi ha tot seguit a mà esquerra, en direcció al Gall de Dalt. Al cap d'uns metres, a mà dreta es pot observar una cisterna amb les piques per a fer el caldo bordelès, en molt bon estat de conservació. Una vintena de metres més endavant, a mà dreta, neix un corriol que discorre pel marge dret del rasot. La barraca està completament envoltada per una brolla de romaní molt espessa que en molts trams ha envaït el corriol.

Es tracta d'una construcció de planta circular que mesura 2,60 metres de diàmetre interior. Els rocs més grossos sense desbastar, més o menys escairats, es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. El seu estat no és massa bo degut a un moviment estructural important provocat per l' esbombament de la corona cap a l'interior i per tant, el muntant de la porta situat a mà esquerra, presenta una deformació que fa perillar la seva estabilitat. La porta està orientada al sud-est amb una llinda simple, sense treballar, però que presenta per la part central una lleugera volta. Destaca al bell mig una creu gravada amb punxó o escarpell. Originàriament els brancals tenen una petita inclinació. Mesura 1,22 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,70 metres. Els murs tenen un gruix de 0,70 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades amb clau de volta de tancament. Ha perdut el voladís característic que impedeix les filtracions d'aigua cap a l'interior dels murs, en cas de pluja, i el recobriment característic de terra. A l'interior conserva dos tinells, un arran de terra i un altre per sota de l'arrencada de la volta, entrant a mà esquerra.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 6924

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al

tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

